

17. Полосин В.С. Учебный химический эксперимент в «Основах химии» Д.И. Менделеева / Полосин В.С. // Химия в школе. – 1984. – №1. – С.23 – 25.
18. Третьяков Я.И. Д.И.Менделеев и А.М.Бутлеров: этапы совместной научной деятельности / Третьяков Я.И., Марьяновская Ю.В., Масовер Н.Ю. // Химия в школе. – 2002. – №4. – С.93 – 96.

В статье показано влияние педагогического наследия Д.И.Менделеева на формирование педагогических взглядов А.И. Астахова в области методики и техники химического эксперимента.

Кривов'яз Олександра Олексіївна – Інженер I категорії хімічного факультету Ужгородського національного університету (м. Ужгород)

Рецензент доктор педагогічних наук, професор Борисов В.В.

ІНТЕРАКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ПАТРІОТИЧНИХ ОБРАЗІВ У ВИХОВАННІ КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Р.В. Кутовий

Стаття присвячена теоретичній розробці педагогічної інтерактивної технології патріотичного виховання курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України. Пропонується створення й використання патріотичного образу в якості ефективного засобу виховання патріотизму молоді.

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Аналіз науково-літературних і інформаційних джерел переконливо доводить важливість і складність проблеми патріотичного виховання курсантів вищих навчальних закладів МВС України, розв'язання якої є надзвичайно актуальним завданням не лише педагогічної практики, а й її теорії та методології. Сьогодні, на нашу думку, пріоритетного значення

набуває удосконалення просвітницько-виховних форм і методів розвитку патріотичних якостей майбутніх офіцерів органів внутрішніх справ. Сучасним інструментарієм педагогічної науки називають оригінальні освітні технології, запровадження яких є кроком оптимізації навчально-виховного процесу. Тож цілком виправданою буде розробка відповідної педагогічної технології в межах реалізації цілей і завдань патріотичного виховання курсантів вузів системи МВС України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор

Огляд сучасної наукової літератури, присвяченої дослідженню питань використання різноманітних педагогічних технологій (С. Лисенко, Г. Селевко, С. Кашлев, В. Шарко, О. Мокрогуз, О. Гапеева та ін.) дозволив з'ясувати їх сутність і виокремити їх основні структурні елементи.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Визначену типову структуру педагогічної технології ми вважаємо за можливе взяти як основу для розробки власної технології розвитку патріотичних якостей курсантів.

Формування цілей статті (постановка завдання)

Отже, метою цієї статті є теоретична розробка педагогічно доцільної технології патріотичного виховання курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів

Компонентами типової структури педагогічної технології, як пропонується у науковій літературі, є: а) концепція; б) змістовний компонент: цілі (стратегічні й тактичні) та зміст навчання та виховання; в) процесуальний (технологічний) компонент: організація навчально-виховного процесу, методи й форми діяльності вихованців, методи та форми діяльності педагога, управлінська діяльність педагога в навчально-виховному процесі, діагностика навчально-виховного процесу [1].

На наш погляд, *основною концептуальною ідеєю* педагогічно доцільної технології патріотичного виховання є створення виховного патріотичного образу й відтворення його в різноманітних педагогічних проектах. Спробу створення й використання своєрідного виховного образу в навчально-виховному процесі здійснив колектив авторів книги "Поетичний образ моралі в мистецтві: досвід морального виховання старшокласників"

Г. Шевченко, Л. Бутенко, А. Шкурін [3, с.85]. Вони вважають, що в процесі активізації впливу на особистість вихованця як у естетичному, так і в моральному відношенні, вагоме значення має пізнання й розкриття тих емоцій та супутніх їм думок й переживань, які виникають у нього самого в процесі спілкування з мистецтвом. Тобто його увага направлена на пізнання особистісного смислу твору. Тож на думку вчених, одним з підходів у такій роботі є створення "свого художнього образу".

Погодимось і з відомим українським вченим І. Бехом, який теж висловлював свої міркування з приводу морального розвитку особистості. Він вважає, що його показником є вчинок, саме моральна дія визначає особистість чоловіка. Однак вчинок проявляється в тій мірі, в якій у людині сформована та чи інша моральна якість. Моральна якість є результатом, з одного боку, узагальнення конкретного емоційного переживання, а з другого – узагальнення конкретних ситуацій, подій та явищ, які повторюються [4, с.178]. Кращою формою піднесення моральної норми є реальні вчинки або їх моделі. На підставі сприйняття вчинку в вихованця формується його образ у всьому багатстві конкретної ситуації.

Моделлю такого морального вчинку може виступати *патріотичний образ* (він може мати різні відтінки: історичні, художні, поетичні), що відтворюється в створеному конкретному освітньому проекті. Презентація таких образів на заняттях з різних навчальних дисциплін, спеціально розроблених факультативах, культурно-масових заходах, засіданнях гуртків по інтересам, курсантських науково-практичних конференціях і семінарах та інших зустрічах, на нашу думку, сприятиме моральному розвитку курсантів, формуванню їх патріотичної самосвідомості.

Метою технології, яку ми розробляємо, по-перше, є створення на підставі ідеї відтворення патріотичного образу такого педагогічного середовища, при якому засвоєння змісту патріотичного виховання буде проходити в умовах як самостійної творчої діяльності курсантів, так і за підтримкою викладачів-вихователів, а по-друге, вироблення широкого спектру засобів виховання, які сприятимуть формуванню патріотичних почуттів, виробленню активної громадської позиції, засвоєнню знань і навичок необхідних для подальшого морального розвитку курсантів, як громадян-патріотів своєї держави.

Зміст нашої педагогічної технології складає широкий спектр знань, інформації, явищ, об'єктів, ідей, традицій, досвіду, дій, процесів, заходів, які мають патріотичну спрямованість. Цей перелік можна продовжувати, в кожному

конкретному випадку окреслення змісту навчання й виховання залежатимуть від кінцевих і проміжних цілей освітніх проектів, певних особливостей заходів або індивідуальних якостей курсантів. Разом з тим слід звернути увагу на системність, багатоаспектність, єдність, взаємопов'язаність та взаємозумовленість всіх складових змістовного компоненту технології, які мають відповідати сутності ідеї патріотичного виховання.

Подальше розкриття структури нашої педагогічної технології потребує визначення її *процесуального компоненту*. Процесуальна (технологічна) складова педагогічної технології або організація навчально-виховної діяльності – це, як правило, сукупність методів і форм освітнього процесу, в якому вона реалізується. Найбільш дієвими педагогічними засобами й необхідною умовою оптимального розвитку вихованців і викладачів сьогодні називають інтерактивні методи навчання та виховання.

Власне термін "педагогічна технологія" у більшості випадків сьогодні відповідає використанню саме інтерактивних засобів освітнього процесу. Ряд авторів таких, як В. Беспалько, І. Зязюн, М. Чошанов, В. Сластьонін, В. Монахов, Б. Скінер, Т. Сакамото та інші розглядають педагогічну технологію як процес комунікації (спосіб, модель, техніку виконання навчальних завдань), що ґрунтується на певному алгоритмі, програмі, системі спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення педагогічного процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для суб'єктів навчального процесу. Саме такі характеристики педагогічної технології відображають сутність інтерактивного навчання.

Розроблена нами на основі типової структури інтерактивна технологія презентації патріотичних образів, передбачає організацію та створення різних видів проектів (інформаційних, ігрових, дослідницьких, творчих), на основі застосування різних засобів виховання (музично-поетичні засоби, художня та історична література, засоби мультимедіа тощо), які б демонстрували приклади патріотичної поведінки та вчинків правоохоронців у історичному минулому та сьогоденні, створювали патріотичний образ правоохоронця-громадянина-патріота, розкривали значення міліцейської служби в зміцненні держави. Реалізація проектів здійснюється шляхом подальшою його презентацією широкому колу курсантів, викладачів, командирів.

Можливість розкриття й презентації патріотичного образу правоохоронця в проекті, а також ефективність цієї роботи в патріотичному

вихованні курсантів залежить від обраного педагогічного засобу виховного впливу на курсантів.

1. Творчі проекти із застосуванням засобів військового мистецтва.

Використання засобів військового мистецтва в патріотичному вихованні курсантів мілітаризованих вузів є більш актуальним і придатним. Механізм їх впливу на особистість вихованців обумовлений, перш за все, відповідністю цих військових прийомів характеру обраної професії, тобто курсанти вже спрямовані й налагоджені на таку діяльність, вони спочатку зацікавлені в розвитку своїх бойових, воєнних, інших фізичних здібностей і якостей. Таким чином забезпечується ефективність військового мистецтва. А необхідність його використання обґрунтовується очевидною специфічністю всього діапазону військових засобів впливу. Не можна навчити захищати Батьківщину лише в стінах навчальних корпусів. Основами професії правоохоронця: воєнній тактиці, розвідці, вмінню працювати за тяжких обставин можна навчитися тільки в польових умовах. Тому основа навчання – це проведення військово-польових виходів з різними ступенями складності й тактичних завдань.

Тож звернення до військового мистецтва для реалізації нашої педагогічної технології відтворення патріотичних образів має явно виражене навчально-прикладне значення. Разом з тим, означена проектна технологія має не тільки навчальні цілі, вона сутнісно відрізняється від аудиторних занять, де вдосконалюються переважно технічні навички військового, бойового мистецтва. Технологія відтворення патріотичних образів дозволяє поєднувати фізичний розвиток курсантів з їх моральним вихованням, зокрема, спрямовувати педагогічний вплив на формування позитивної мотивації використання бойових прийомів на практиці. У мирний час військові та міліцейські заходи спроможні впливати на почуття захищеності в громадян, а в правоохоронців формувати почуття відповідальності перед населенням і державою.

Серед засобів військового мистецтва, які можна застосовувати в технології відтворення патріотичних образів, назвемо: мистецтво рукопашного бою (як проекти – підготовка й проведення показових виступів спортсменів-рукопашників з використанням зброї або без неї); мистецтво тактичного й вогневого бою (як проекти – підготовка й проведення показових виступів спецгруп з захвату озброєних злочинців, визволення заложників (на транспорті, в приміщенні, в лісовій місцевості), ліквідації масових безладів); стройову підготовку (як проекти – підготовка й

проведення стройових оглядів підрозділів з використанням відповідних елементів (урочисті марші, стройові фігури, демонстрація мистецтва володіння зброєю, марш міліцейського оркестру, стройові пісні) тощо.

2. Творчі проекти із застосуванням засобів художнього мистецтва.

Застосування різних видів художнього мистецтва в творчому проекті в процесі патріотичного виховання курсантів (музичне, поетичне, театральне, образотворче) дозволяє також створювати художній образ патріотизму. Символічні мотиви в музиці, танці, національні фарби символів України, пісні рідного краю, які використані в такому проекті нагадують курсантам про їх походження, причетність до культури та ідеалів українського народу.

Застосування засобів мистецтва в творчому проекті та в презентації його результатів дозволяє: створювати художні виставки на патріотичну тематику, як відомих художників так і аматорів, організовувати фотовиставки; проводити музичні концерти, фестивалі патріотичної пісні; організовувати вечори поезії, танцю й театральні вистави самодіяльних гуртків, творчих колективів навчального закладу; готувати випуски газети курсантського та студентського самоврядування, поетичні та музичні збірки на патріотичну тематику; проводити благодійні акції милосердя тощо.

3. Творчі проекти із застосуванням засобів мультимедіа вимагають використання методу інформаційного ресурсу та дозволяють: створювати інтерактивні комп'ютерні презентації історико-патріотичного матеріалу; розробляти та показувати відеопрезентації практичних підрозділів органів внутрішніх справ України, професійної діяльності відомих правоохоронців; підготовляти слайд-шоу, анімовані схеми тощо в процесі роботи курсантських міні-лабораторій (презентації за сценарієм, інтерактивні) та обговорювати їх в онлайн режимі з курсантами інших ВНЗ системи МВС України; організовувати та розробляти авторські віртуальні екскурсії до краєзнавчих музеїв, музеїв історії України, історії міліції; здійснювати інші екскурсії до музеїв Інтернету; активно спілкуватися під час роботи інтернет-конференцій з досліджуваних проблем; розробляти комп'ютерні програмні версії генеалогічного древа міліцейських династій курсантів тощо.

Метою таких творчих проектів є наочно та доступно відобразити моральний образ тієї чи іншої історичної події, постаті, їх відповідність патріотичним цінностям з подальшим аналізом та обговоренням матеріалу на заняттях з "Історії України", "Культурології", "Юридичної деонтології", інших навчальних дисциплін та факультативних курсів. Застосування мультимедійних ресурсів Інтернет забезпечує більш ефективну роботу з

засобами образної наочності: речовими пам'ятками, історичним портретом, історичною картиною, плакатами, фотокартками, відео та аудіо матеріалами тощо.

Як показує практика, засоби мультимедіа є універсальними. Під час роботи над певним творчим проектом, вони дозволяють практично водночас активно використовувати різні педагогічні форми, методи, засоби (музичне, поетичне, художнє, фото-кінематографію та ін.). Використання готового творчого продукту, як дидактичного матеріалу, тобто показ презентацій, робота з віртуальними програмами на навчальних заняттях значно поліпшує засвоєння навчального матеріалу, а також сприяє вихованню комунікативних, ділових та морально-патріотичних якостей курсантів, формуванню активної громадянської позиції.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

На основі вищевикладеного ми вважаємо, що процес патріотичного виховання курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України буде набагато ефективнішим у разі впровадження в навчально-виховний процес інтерактивної технології презентації патріотичних образів.

Література

1. Лисенко С. А. Технологічний підхід до навчально-виховної діяльності: історичний аспект та вимоги сьогодення / С. А. Лисенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2009. – № 3. – С. 294–301.
2. Шевченко Г. П. Поэтический образ морали в искусстве: опыт нравственного воспитания старшеклассников / Г. П. Шевченко, Л. Л. Бутенко, А. И. Шкурин. – Луганск : Альма Матер, 2002. – 166 с.
3. Бех И. Нравственность личности в психологическом ракурсе / И. Бех // Філософська і соціологічна думка. – 1994. – №3–4. – С. 177–183.
4. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. – Мн. : Белорусский верасень, 2005. – 196 с.
5. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії / О. П. Мокрогуз. – Х. : вид. група "Основа" : "Тріада+", 2007. – 192 с.
6. Гапеева О. Л. Застосування інформаційних технологій у військово-патріотичному вихованні курсантів вищих військових навчальних закладів / О. Л. Гапеева // Вісник Нац. акад. оборони : зб. наук. праць. – К., 2009. – № (13). – С. 27–29.

Статья посвящена теоретической разработке педагогической интерактивной технологии патриотического воспитания курсантов высших учебных заведений системы МВД Украины. Предлагается

создание и использование патриотического образа в качестве эффективного средства воспитания патриотизма молодёжи.

Кутовий Роман Валерійович – старший науковий співробітник відділу організації наукової роботи Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Шевченко Г.П.

ПОЛІХУДОЖНЄ ВИХОВАННЯ ЛІЦЕЇСТІВ – НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

О.О. Нафанець

Стаття присвячена особливостям поліхудожнього виховання ліцеїстів як необхідній складовій особистісно-розвиваючої системи навчання.

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Сьогодні набуває все більшого визнання розуміння того, що реальність світу створюється багатьма культурами, які мають свої особливості та активно впливають на становлення людини як особистості.

Глобалізація як провідна ознака сучасності та соціокультурні процеси в Україні, що формуються на ґрунті багатовікових вітчизняних традицій і в загальному контексті європейської та світової інтеграції з орієнтацією на загальнолюдські фундаментальні демократичні цінності громадянського суспільства зумовлюють необхідність переосмислення концептуальних засад художньо-естетичного виховання школярів [1].

Сучасні загальноосвітні школи та позашкільні навчальні заклади мають стати осередками виховання справжньої духовності, плекання творчої особистості, виховання людини, що характеризується високою емоційно-естетичною культурою. Школа із специфічним соціально-культурним середовищем у нових суспільно-економічних умовах має бути відкритою до